

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Лора Илиева Спиридонова,

член на научно жури, назначено със заповед № РД-38-213/10.05.2024 на Ректора на
СУ „Св. Климент Охридски“

ОТНОСНО: защита на дисертационен труд за присъждане на образователната и
научна степен „Доктор“ в област на висше образование:

1. Педагогически науки. Професионално направление: 1.2. Педагогика

(Предучилищна педагогика – Интеркултурно възпитание)

Факултет по науки за образованието и изкуствата

катедра „Предучилищна и медийна педагогика“

Автор: Ваиа Димитриос Дуска

Тема: “ПРИБИОБЩАВАНЕ НА ДЕЦА С МИГРАНТСКИ ПРОИЗХОД В ГРЪЦКИТЕ
ДЕТСКИ ГРАДИНИ ЧРЕЗ ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И ДЕЙНОСТИ НА ОТКРИТО”

Научен ръководител: проф. дн Розалина Енгелс-Критидис

Общо биографично представяне на кандидата

Ваиа Дуска е опитен учител в начално училище с трудов стаж от над 30 години и директор на основно училище в Палайо Фалиро, Атина към момента. Тя е редовен член на Регионалния съвет за начално образование, вицепрезидент, генерален секретар и ковчезник на борда на директорите на учителите в началното образование на Палайо Фалиро повече от десетилетие.

Като изявен учител и действащ директор, Ваиа Дуска имаше концепция по избраната проблематика още при зачисляването си, която проучваше с интерес и желание по време на докторантурата. В резултат, тя приключи с работата по дисертацията преди регламентирания краен срок.

Съответствие на процедурата с действащата нормативна уредба, автореферат и публикации

Представената справка показва достатъчен брой публикации (6 на брой) – самостоятелни и в съавторство с научния ръководител, които са по темата на дисертацията.

Авторефератът следва структурата и съдържанието на дисертационния труд. Процедурата съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р България и на Закона за научните степени и звания, както и на Правилниците за тяхното прилагане. В труда няма плагиатство, налице е оригиналност на дисертацията, няма нарушаване на авторски права и права на интелектуалната собственост.

Актуалност на тематата

Докторантката фокусира своето изследване върху интересна и значима тема. Нейната актуалност може да се разгледа от няколко гледни точки.

От една страна стои необходимостта от приобщаване на децата с мигрантски произход, чийто брой нараства в европейските държави, както и от осигуряване на тяхното качествено образование.

От друга страна е конкретната област, която Ваиа Дуска е избрала, а именно физическото възпитание в предучилищна възраст. Самият избор е много добре аргументиран чрез подчертаване на възможностите, които физическото възпитание предоставя за изграждане на взаимоотношения между децата на основата на преживявания, а не толкова на вербална комуникация. В мултикултурна среда, в която децата са с различни нива на владеене на официалния език, това значително улеснява взаимодействието между тях.

Друго, което прави темата изключително актуална, е умелото обосноваване както на връзката между интеркултурното и приобщаващото образование, без някоя от тези области да загуби от своята специфика, така и на тяхното значение в предучилищна възраст.

Структура и съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем от 237 страници, от които 39 страници са библиография и 10 страници - приложения. Текстът съдържа 91 таблици и 11 фигури. Библиографията включва 461 заглавия на английски език.

В първа глава докторантката разглежда развитието на идеите за приобщаването и интеркултурността в исторически план – от концепцията за интеграция и асимилация, при които става въпрос за промяна на детето и неговото приспособяване към средата до приобщаването и взаимодействието, които изискват промяна на средата, която да отговори на потребностите на всяко дете. По този начин обосновава приобщаващото и

интеркултурното образование като ориентирани към всички деца, при отчитане на техните различия.

От тази по-обща основа докторантката насочва анализа към проблемите на децата с мигрантски произход, които принадлежат към различни етнически, културни, езикови малцинства. Застъпва тезата, че приобщаващите практики в мултикултурна среда освен познавателното, трябва да подкрепят и личностното, емоционалното и социалното развитие на децата при запазване на тяхната културна идентичност.

Направеният сравнителен анализ на интеркултурното и приобщаващото образование представлява принос в теоретичен план. Изведени са общите основи в двете концепции по отношение на:

- разбирането на различието като обогатяване и преодоляване на предразсъдъчните нагласи, изразяващи се в дискриминация и сегрегация;
- значимостта на взаимодействието с общността на детето извън образователната институция и със семейството за осигуряване на неговото благополучие;
- необходимостта от адаптиране на образователните политики към потребностите на децата.

Друг принос, в теоретичен план, е систематизирането на практическите измерения на приобщаването на децата с мигрантски произход в образователната институция. Фокусът, който докторантката поставя, е върху:

- различната културна перспектива, която е необходимо да бъде интегрирана в образователното съдържание по всички предмети/образователни направления;
- взаимодействието и обмяната на опит между децата;
- изискванията към материалите и познавателните книжки;
- проблемите, свързани с усвояването на официалния език, който не е майчин за децата с мигрантски произход;
- социалните аспекти на физическата среда;
- продължаването на взаимодействието с децата извън образователната институция.

Тези практически измерения на приобщаващото интеркултурно образование логично насочват към извеждане на значимостта на тренингите за учители в тази област като част от тяхната професионална подготовка.

Докторантката аргументира убедително необходимостта от адаптиране на методите и подходите, които учителите използват в мултикултурна среда. Систематизира основни измерения на променената роля на учителя, който подкрепя и координира активността на децата, но и осъзнава собствената си културна идентичност, предразсъдъци и стереотипи.

Докторантката прави анализ на проблемите на приобщаването в гръцката образователна система, които са сходни на тези в българската – въпреки отричането на теория на сегрегацията, на практика тя продължава да съществува в различни варианти. От тази гледна точка систематизира резултати от изследвания, които ясно показват предимствата на приобщаващата детска градина и училище.

Интерес представлява профилът на децата с мигрантски произход в Гърция, разгледан в исторически план след 1980 г., от който става видно голямото разнообразие от култури в гръцките образователни институции. Аргументирайки по този начин необходимостта от интеркултурно образование в Гърция, Ваиа Дуска прави кратък преглед на нормативните документи, свързани с неговото развитие. Тя систематизира също така резултати от множество изследвания, според които учителят трябва да взема предвид конкретния културен произход на всяко семейство, за да реализира ефективно взаимодействие.

Във втора глава е разгледано значението на физическото възпитание в предучилищна възраст както за формиране на двигателна култура, така и за развитие на емоционална, социална и познавателна култура на децата. Направен е теоретичен анализ на резултати от изследвания, според които физическата активност повлиява положително върху саморегулацията на емоциите и поведението.

В тази глава докторантката извежда основни ценности на приобщаващата мултикултурна среда, които се формират чрез физическо възпитание - уважение, приемане на различието, сътрудничество, равни възможности за участие, отговорност. Характеризира параметрите на физическото възпитание в практиката на предучилищните институции, а след това и по-конкретно в Гърция. В синхрон с темата на дисертацията, тя обръща специално внимание на активностите на открито, като ги диференцира в две основни групи – ръководени от учителя дейности и свободни игри, между които традиционни, фолклорни и игри-експериментирание в природна среда. Всички те, в своите групови варианти,

подкрепят чувството за общност, преодоляването на противоречия и конфликтни ситуации, взаимодействието между децата, ориентирането в природна, социална и културна среда.

Въз основа на обширен теоретичен анализ относно ролята на средата, учителя и родителите във физическото възпитание, докторантката застъпва тезата, че то допринася за ефективното приобщаване на децата с мигрантски произход в образователните институции. Подкрепя тази теза чрез систематизиране на емпирични изследвания по посока на конкретните аспекти на тяхното приобщаване.

В трета глава са представени параметрите на психолого-педагогическия експеримент.

Целта на изследването е ясно формулирана, а именно да се идентифицират ефектите от физическото възпитание върху деца в предучилищна възраст с мигрантски произход и в същото време да се изследва как дейностите на открито допринасят за приобщаването на тези деца.

Изследователските задачи са коректно поставени и са изпълнени.

Формулирани са 5 хипотези по отношение на резултатите от прилагането на разработената от автора програма с фокус върху нейното положително влияние върху:

- създаването на позитивна среда;
- развитието на емпатия, самосъзнание и саморегулация у децата;
- развитието на социалните умения на децата за взаимодействие, сътрудничество и адаптивност;
- редуцирането на поведенчески проблеми;
- активното участие и благополучие на децата.

Използвани са седем анкетни карти - за родители, за учители и за деца, които са модифицирани от докторантката по посока на целите на дисертацията и в съответствие със спецификата на гръцката образователна среда.

Експериментът е проведен в контролна и експериментална група, а резултатите са обработени с SPSS.

Проведеният от докторантката експеримент също би могъл да се определи и като социално-педагогически, тъй като в него се търсят положителни промени в микроклимата на групата преди и след провеждане на формирация етап.

В четвърта глава са представени съдържателните и организационните параметри на авторската програма за приобщаване на децата с мигрантски произход.

Етапите на нейното провеждане, целите и дейностите са систематизирани в таблица, като са диференцирани в три секции и са изведени интегративни връзки с други направления. Това подчертава предимствата на програмата както по отношение на богатството на теми, така и във връзка с приложимостта ѝ в практиката.

В пета глава са представени резултатите от проведения експеримент, които показват положителното влияние на авторската програма в мултикултурна среда.

Интересни са резултатите от наблюденията за всяка седмица, получени по време на апробирането на програмата. Според тях, децата преминават от реализиране на индивидуални дейности през формиране на групи според своя културен произход до конструктивно интеркултурно взаимодействие.

Изводите отразяват постиженията на дипломната работа. Те са структурирани в четири части:

- оценка на програмата и подчертаване на нейния положителен ефект по отношение на децата с мигрантски произход и на децата с гръцки произход;
- систематизирани доказателства за приемане на петте хипотези;
- изведени ограничения на изследването и насоки за разширяването му в бъдеще;
- финални изводи относно приложимостта на авторската програма.

Приемам формулираните **приноси** като постигнати с фокус върху:

- анализирането и систематизирането на концепции и изследвания и извеждането на връзка между интеркултурното и приобщаващото образование в теоретико-концептуален план;
- разработването и апробирането на програма за приобщаване на децата от предучилищна възраст в мултикултурната образователна институция чрез физическо възпитание в научно-експериментален и приложен план;
- разработената система от изследователски инструменти за измерване на приобщаването при децата в експериментално-емпиричен план.

В заключение, давам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА на дисертационния труд и предлагам с убеденост на научното жури да присъди образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 1.2 Педагогика (Предучилищна педагогика – Интеркултурно възпитание) на Ваиа Дуска.

29.05.2024

София

Рецензент:

/доц. д-р Лора Спиридонова/